

Joensuun kaupunki

Kaupunkirakennepalvelut

Yhdyskuntasuunnittelu, kaavoitus

Luonnon kannalta kaavaehdotuksen merkittävin ongelma on ns. teatterialueen lehdon kaventaminen kulttuuria palvelevilla rakennuksilla. Kyseinen lehto on linnuston kannalta poikkeuksellinen kohde, jossa on havaittu pienellä alueella lukuisia lintulajeja, joista yli 60 lajia on potentiaalisesti kaava-alueilla pesiviä, eli lehdon YY-alueen ja Hasanniementien viereisillä tonttipaikoilla. Määrä on huomattavan suuri näin pienellä alueella. Osa lajeista, kuten lehtojen varpuslinnut, ovat elinympäristönsä suhteen vaativia, ja niiden esiintyminen kuvastaa alueen arvoa luontokohteena. Näiden lisäksi **niemellä on nähty monia harvinaisuuksia**. Linnustolle merkittävää aluetta ja merkitystä hyvänä lähiluontokohteena todistaa mm. se, että Tiira- havaintojen keruun järjestelmässä alueelta on kirjattu yli 1700 lintuhavaintoa kymmenen vuoden aikana.

Monet kaupunkien lähi- ja taajamametsät ovat nykyisellään tärkeitä luontokohteita, koska ihmisasutus on usein keskittynyt, havumetsiä monimuotoisempiin, lehtoihin ja jokien rantaan. Metsiä ei ole avohakattu eikä lehtoja ole muutettu talousmetsiksi, kuten maaseudulla on monesti tehty. Hasanniemessä puusto on varsin vanhaa, niemessä on säilynyt yli 200-vuotiaskin puu. Osassa Joensuun kaavoja ongelma on rakennusten ulottaminen lehtoihin ja vanhoihin sekametsiin, jotka ovat lajistoltaan monimuotoisia ja häviävän harvalukuisia elinympäristöjä. Puolet Suomessa pesivistä lintulajeista on uhanalaisia. Monien metsälajien tilanne on nopeasti huonontunut. Hasanniemen lehdon kaltaisten lajistokeskittymien säästäminen on merkittävä käytännön toimi negatiivisen uhanalaistumiskehityksen katkaisemissa. Maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella on suuri merkitys ja vastuu.

Mahdollisuutena on ennallistaa muokattuja metsäalueita luontokohteiksi, palauttaen luontaisia ja harvinaisiksi käyneitä piirteitä. Luontoselvityksen kuviolla 10 säilyy VL-alue, jossa on varttunutta mustikkatyypin tuoretta kangasta. Alue on harvennuksen myötä menettänyt kasvillisuuttaan ja linnustoaan. Kankaan vanha puusto, sekä biotoopin uhanalaisuus luonnontilaisena ja sen **kytkeytyneisyys** muihin elinympäristöihin, tekevät alueesta suositeltavan ennallistamiskohteen. **Hasanniementien vieressä oleva kuvio 9 on käenkaali-mustikkatyypin lehtomainen kangas. Sekään**

ei ole luonnontilainen, mutta se ei myöskään ole vesakko, jollaiseksi sitä on kuvailtu. Kuviolla huomionarvoisia ovat etenkin vanhat männyt, joita erillispientalojen rakentaminen kaataisi. Maisemapuumerkinnot eivät ulotu kuviolle riittävästi, vain sen länsireunalle. Kesäteatterin YY-alueen luontotyypit olisivat silmälläpidettäviä sekä uhanalaisia, mikäli ne olisivat luonnontilaisia. Lehtojen monipuolinen kasvillisuus auttaa lukuisia hyönteisiä. Hasanniemessä huomattiinkin 1980-luvulla runsaasti perhoslajeja. Paikalla oli eräs maakunnan harvoista nuolimittarin esiintymistä, ja Eteläkadun lähellä havaittiin uhanalaista aurinkoyökköstä. Vaikka jälkimmäistä ei etsinnöissä ole nyttemmin löydetty, kasvillisuuden perusteella sillä on yhä elinmahdollisuuksia Hasanniemessä, eikä alueella ole tehty tuoretta hyönteisseurantaa. Alueella on ollut lähekkäin erilaisia, arvokkaita elinympäristöjä. Nytkin jäljellä on rippeitä niiden mosaiikista, jota alueen vaativa lajisto indikoi. Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys luovuttaa aineistoa kaavoittajan käyttöön.

Kun kesäteatterin lehdon itäalue Länsitien vieressä on niinkin arvokas, on hämmentävää, että sen kaventamista mahdollistetaan, ehkä musiikkitalon kokoista rakennusta silmällä pitäen. Alue on verrattain syrjäinen merkittäville rakennuksille, jotka teineen tuhoaisivat luontoa. Kaava jättää kaksi luo-merkinnällä varustettua lehtolaikkua. Montako lintureviiriä noin pienille alueille mahtuu? Pieni osa nykyisestä. Alueen lajisto on vaateliaisuudessaan haavoittuvaa ja vaalimisen arvoista. Nykyisin erittäin uhanalainen kukankeittäjä on alueelta jo kadonnut. Satakieli ei kestä ympäristön muutoksia, joita kaupunkisuunnitteluun on monesti kuulunut. Joensuussa lajilla laskettiin vuonna 1985 yli sata reviiiriä, 1990-luvulla reviiirejä oli enää muutamia. Vanhojen lehtimetsien lajeillakin tilanne on vaikea, sillä niillä ei ole paljon paikkoja jäljellä suojelualueiden ulkopuolella. Hasanniemi on myös pysähdyspaikka lajeille, jotka liikkuvat Pielisjoella ja Pyhäselän rantaviivaa pitkin. Lisäksi se on osa laajemmalla alueella liikkuvien lajien, kuten pikku- ja valkoselkätikan reviiiriä. Jo valmiiksi kaupunkirakenteen pirstomilla reviiireillä ruokailuun ja pesimiseen sopivien biotooppilaikkujen vähitellen tapahtuva hävittäminen heikentää ja lopulta muuttaa koko reviiirin elinkelvottomaksi. Kaavassa olisi syytä käyttää luo-merkintää koko lehdolle, tai esittää sinne SL-merkintää. Kulttuuritaloille on tilaa paremmin keskustassa.

Erillispientalot ovat merkitty suuriksi, varakkaiden tarkoituksiin sopiviksi. Talojen sijainti oli kritiikin kohteena osayleiskaavaa laadittaessakin. Maankäyttö- ja rakennuslain 1§ tavoittelee kestävästä kehitystä ja vuorovaikutusprosessia. Varakkaiden asunnot tuovat ehkä yksittäisiä veronmaksajia, jotka parhaimmillaan saattavat edistää taloudellista kehitystä. Kaavoitus kuitenkin nakertaa ekologista kestävyttä. Sosiaalista kestävyttä saati vuorovaikutusta ei edistä saman, epäsuosituksi todetun kaavakuulemisprosessin kierrättäminen lähes samanlaisena vuodesta toiseen.

Monet lausijat ovat yksiselitteisesti vastustaneet kaikkea metsäalueen pinta-alaa supistavaa toimintaa. Vähäisen määrän pientaloja rakentaminen alueelle, joka on kaupunkilaisten tärkeää maisema- ja virkistysmetsää, on täysin tyrmättävä idea. Taloja varakkaille voidaan osoittaa alueille, joissa ne eivät ole ristiriidassa luontoarvojen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kanssa. Suunnitelma on syrjivä Hasanniemeä virkistykseen käytäviä kaupunkilaisia kohtaan, jotka arvostavat korkealle suuret puut, lintujen laulun ja tuomien tuoksun.

Kaupunki on laatinut strategian, jossa on esillä viihtyisyyden ja turvallisuuden parantaminen. Selostuksessa tämä nousee esille alueen ympäristön muokkauksena. Hoitoa ei tarvitse toteuttaa biodiversiteettiä heikentämällä, kuten alueella on joskus aiemmin tehty. Tien päälle todennäköisesti kaatuvan puun poisto on ymmärrettävää, muttei arvokkaiden lehtoalueiden muuttaminen puistomaisiksi maisemalla, turvallisuudella tai viihtyisyydellä perustellen. Kaupungin nykyinen metsänhoidon linjaus huomioikin monimuotoisten kohteiden arvoa, ottaen esiin hallitun hoitamattomuuden menetelmän. Ennen kuin lehtoja heikennetään, Joensuun tulee huomioida kansainvälinen kehitys. Suomi on sitoutunut pysäyttämään niin monimuotoisuuden häviämisen kuin ennallistamaan luonnonympäristöjä, eivätkä tavoitteet katoa jättämällä niitä noudattamatta. Pikemminkin valtiolla on enemmän tehtävää tavoitteiden toteuttamisessa ja haitallisten käytäntöjen välttämässä. Ennallistamiskohteena Hasanniemi on sikäli ihanteellinen, että siellä voi palauttaa kaupunkiin harvinaisia ja biodiversiteetin kannalta oleellisia luontotyyppisiä, mikä nostaa alueen lajimäärää ja parantaa retkeilyarvoja. Nykyisellään alue on merkittävä ja monille ikäpolville helposti saavutettava lähiluontokohde, joka houkuttaa ulkoilemaan, tuottaa kaupungin asukkaille luontoelämyksiä ja siten kohentaa ihmisten viihtyvyyttä. Tällä on positiivisia vaikutuksia ihmisten henkiseen ja fyysiseen terveyteen.

Joensuun seudun luonnonystävät ry:n puolesta: Ringa Luostarinen, puheenjohtaja

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry:n puolesta: Hannu Lehtoranta, puheenjohtaja

Savo-Karjalan Luonto-Liitto Ry:n puolesta: Emma Thitz, varapuheenjohtaja